

مرکز تحقیقات شورای نگهبان

نظرات استدلالی شورای نگهبان

عنوان

اصلاح اساسنامه شرکت فناوری اطلاعات ایران

شماره مسلسل: ۱۳۹۲۰۰۹۹

تاریخ: ۱۳۹۲/۱۱/۲۰

پژوهشکده شورای نگهبان

شناسنامه

عنوان:

نظرات استدلالی شورای نگهبان

اصلاح اساسنامه شرکت فناوری اطلاعات ایران

تدوین:

حسین فاتحی زاده

ناظر علمی:

کاظم کوهی

گروه تدوین

شماره مسلسل: ۱۳۹۲۰۰۹۹

تاریخ انتشار: ۱۳۹۲/۱۱/۲۰

پژوهشکده شورای نگهبان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اصلاح اساسنامه شرکت فناوری اطلاعات ایران

فهرست مطالب

۳	مقدمه .....
۴	اصلاح اساسنامه شرکت فناوری اطلاعات ایران .....
۴	بررسی اساسنامه .....
۸	نظر نهایی شورای نگهبان .....

مقدمه

بر اساس اصل (۹۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، کلیه مصوبات مجلس شورای اسلامی به وسیله شورای نگهبان از نظر انطباق با موازین اسلام و قانون اساسی مورد بررسی قرار می‌گیرد و در صورت مغایرت برای تجدیدنظر به مجلس بازگردانده می‌شود. همچنین به موجب اصل (۸۵) قانون اساسی مجلس شورای اسلامی می‌تواند تصویب اساسنامه‌های دولتی را به دولت واگذار کند که در این صورت اساسنامه‌های مصوب دولت می‌بایست به لحاظ انطباق با شرع و قانون اساسی به تأیید شورای نگهبان برسند. علاوه بر این به موجب اصل (۴) قانون اساسی، کلیه قوانین و مقررات مدنی، جزایی، مالی، اقتصادی، اداری، فرهنگی، نظامی، سیاسی و غیر اینها باید بر اساس موازین اسلامی باشد. این اصل بر اطلاق یا عموم همه اصول قانون اساسی و قوانین و مقررات دیگر حاکم است و تشخیص این امر بر عهده فقهای شورای نگهبان است. تفسیر قانون اساسی نیز به موجب اصل (۹۸) قانون اساسی بر عهده شورای نگهبان قرار گرفته است.

در راستای اجرای این اصول، کلیه مصوبات مجلس، اساسنامه‌های دولتی و استفساریه‌ها در جلسات شورای نگهبان مورد بررسی فقهی و حقوقی قرار گرفته و نظر نهایی شورا ابلاغ می‌گردد. با عنایت به تأکیدات رهبر معظم انقلاب اسلامی مبنی بر ضرورت اعلام مبانی و استدلالات شورای نگهبان، گروه تدوین مرکز تحقیقات، با همکاری اداره تدوین دفتر امور حقوقی شورای نگهبان، اقدام به استخراج استدلالات و مبانی نظری آراء این شورا نموده است. کارشناسان این مرکز، با مطالعه دقیق متن مذاکرات شورای نگهبان - که از سوی معاونت اجرایی ضبط و پیاده‌سازی می‌شود - استدلالات و ظرایف مورد نظر اعضا را استخراج نموده، و با حفظ اصالت، آنها را در قالب یک متن علمی به جامعه حقوقی کشور ارائه می‌نمایند. یقیناً انتشار مبانی اظهارنظرهای شورای نگهبان، موجب آشنایی هرچه بیشتر جامعه علمی و نهادهای تقنینی و اجرایی کشور با فعالیت‌های این شورای حساس و تأثیرگذار شده و همچنین می‌تواند به عنوان متون درسی و پژوهشی در محافل دانشگاهی و حوزوی مورد استفاده قرار گیرد.

اصلاح اساسنامه شرکت فناوری اطلاعات ایران

تاریخ مصوبه هیأت وزیران: ۱۳۹۱/۰۴/۲۵

تاریخ بررسی در شورای نگهبان: ۱۳۹۱/۰۵/۱۸

بررسی اساسنامه

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۹۱/۴/۲۵ بنا به پیشنهاد وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و به استناد ماده واحده قانون استفساریه در خصوص اختیار اصلاح اساسنامه سازمانها، شرکتها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت^(۱) - مصوب ۱۳۷۷ - تصویب نمود:

اساسنامه شرکت فناوری اطلاعات ایران، موضوع تصویبنامه شماره ۲۴۶/۲۳/۴۰۶۷۵ هـ مورخ ۱۳۸۷/۱۲/۱۰ به شرح زیر اصلاح می شود:

۱- در عنوان و مواد اساسنامه حسب مورد، واژه «شرکت» به «سازمان» اصلاح می شود.

...

۸- ماده (۲۲) و تبصره آن حذف و شماره مواد بعدی به ترتیب اصلاح می شوند.

الف- دیدگاه مغایرت

- مجوز قانونی مجلس به دولت برای انجام اصلاحات اساسنامهها وفق قانون استفساریه اختیار اصلاح اساسنامههای دولتی مصوب ۱۳۷۷، شامل «هرگونه تغییر یا

۱. قانون استفساریه در خصوص اختیار اصلاح اساسنامه سازمانها، شرکتها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت مصوب ۱۳۷۷/۰۱/۳۰:
«موضوع استفساریه

آیا در مواردی که مجلس شورای اسلامی اجازه تصویب اساسنامه سازمانها، شرکتها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت، از جمله مؤسساتی را که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است، به دولت داده است، اصلاح اساسنامه در هر مورد نیازمند کسب مجوز مجدد از مجلس شورای اسلامی است، یا اصلاح اساسنامه، که در واقع اصلاح تصمیم دولت است، برعهده هیأت وزیران می باشد؟
نظر مجلس:

ماده واحده- هرگونه تغییر یا اصلاح اساسنامههایی که به موجب تصویب مجلس شورای اسلامی به هیأت دولت واگذار شده است، چون تغییر نظر دولت محسوب می شود با هیأت وزیران است.»

اصلاح اساسنامه» می‌شود. با این وجود، به نظر نمی‌رسد که بند (۱) اصلاحیه اساسنامه شرکت فناوری اطلاعات ایران، مشمول عنوان «اصلاح یا تغییر اساسنامه» قرار گیرد؛ چه آنکه به موجب این بند، ماهیت شرکت فناوری اطلاعات ایران تغییر یافته و از «شرکت» به «سازمان» تبدیل می‌شود. تغییر انجام شده در این بند، در حقیقت اعلام انحلال شرکت و اساسنامه آن و ایجاد یک سازمان جدید با اساسنامه‌ای دیگر است؛ چه آنکه سازمان، ماهیتی متفاوت از شرکت داشته و بند (۱) اصلاحی، تنها تغییر عنوان و اسم نیست، بلکه هر یک از این دو عنوان، دارای معنا و مفهومی خاص بوده و لوازمی دارند. به عبارت دیگر مقررات ناظر به شرکت، متفاوت از مقررات حاکم بر سازمان است. بر همین اساس نمی‌توان به استناد اصلاح اساسنامه، نهادی که از نظر حقوقی تحت عنوان شرکت تشکیل یافته را به سازمان تغییر داد، بلکه تنها در قالب یک ماهیت، می‌توان به اعمال تغییرات و اصلاحات پرداخت. بنابراین، اقدام دولت در این اصلاحیه، خروج از حیطه صلاحیت اعطائی از سوی مجلس به دولت محسوب شده و مغایر با اصل ۸۵ قانون اساسی است. تغییر شرکت فناوری اطلاعات به سازمان فناوری اطلاعات و تغییر اساسنامه آن از سوی دولت، نیاز به مجوز جدید از سوی مجلس و تصریح مجلس بر این امر دارد؛ در غیر این صورت اقدام دولت، مغایر با اصل (۸۵) قانون اساسی است.

- عبارت «هر گونه تغییر» در مجوز قانونی مجلس به دولت برای تجویز اصلاح اساسنامه‌ها، یک قید دارد و آن هم تغییرات در اساسنامه است. این عبارت به معنای آن است که صرفاً امکان تغییر و اصلاح مواد اساسنامه ماهیت حقوقی موجود وجود دارد و نه تغییر کلی عنوان شرکت یا سازمان که موجب تغییر در ماهیت حقوقی گردد؛ زیرا از نظر حقوقی، شخصیت حقوقی شرکت چیزی غیر از شخصیت حقوقی سازمان است. بر این اساس، از آنجا که مجوز مجلس به دولت صرفاً در چارچوب تجویز تغییر اساسنامه در قالب شرکت فناوری اطلاعات ایران است، دولت نمی‌تواند ماهیت شرکت را به طور کلی تغییر دهد و آن را به سازمان تبدیل کند. لذا بند (۱) اصلاحیه، مغایر با اصل (۸۵) است.

- از آنجا که تشکیل شرکت با تصویب مجلس بوده است، تغییر ماهیت آن به سازمان نیز با مجلس خواهد بود و از حیطه اختیار دولت خارج است. لذا بند (۱)

اصلاحیه، به جهت خروج و عدول دولت از حیطه مجوز قانونی مجلس جهت تصویب اساسنامه، مغایر با اصل (۸۵) است.

- قانون اساسی، اجازه تشکیل شرکت، مؤسسه یا سازمان را به دولت نداده بلکه صرفاً تصویب اساسنامه آنها را به دولت واگذار نموده است. بر همین اساس حتی مجلس نیز نمی‌تواند اجازه تشکیل شرکت، سازمان و یا مؤسسه را به دولت دهد. لذا مجوز مجلس نیز رافع مغایرت بند (۱) اصلاحی با اصل (۸۵) قانون اساسی نیست.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- در بند (۱) اصلاحی، تغییر عنوان موجب تغییر ماهیت و ایجاد یک سازمان جدید نمی‌شود، بلکه ماهیت، همان بوده و تغییر نکرده است.

- با توجه به اینکه در مجوز قانونی مجلس به دولت در قانون استفساریه اختیار اصلاح اساسنامه‌ها، عبارت «هر گونه تغییر» ذکر شده، این عبارت شامل تغییر عنوان از شرکت به سازمان نیز می‌گردد، هر چند با این تغییر، ماهیت حقوقی آن نهاد تغییر کند؛ زیرا با تعلیلی که در پاسخ استفساریه آمده، چنین تغییراتی نیز «تغییر نظر دولت» محسوب می‌شود و مجلس، چنین تغییری را نیز پذیرفته و آن را امضا کرده است. بنابراین بند (۱) اصلاحیه، عدول از مجوز قانونی مجلس محسوب نمی‌گردد و از این حیث، مغایرتی با اصل ۸۵ قانون اساسی ندارد.

- اگر دولت می‌تواند عنوان یک سازمان را در قالب سازمان، تغییر دهد، با همین اختیار، می‌تواند عنوان آن را از سازمان، به شرکت و یا بالعکس تغییر دهد. این دو فرض، همانند یکدیگر بوده و ایرادی ندارد. دولت همچنین می‌تواند با مجوز مجلس به استناد اصل (۸۵)، به طور کلی و از ابتدا به جای اساسنامه شرکت، اساسنامه سازمان را تدوین و تصویب کند.

- طبق اصل (۸۵) مجلس می‌تواند اجازه تصویب دائمی اساسنامه سازمان‌ها، شرکت‌ها، مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت را به دولت بدهد؛ با این مجوز عام، دولت می‌تواند به جای اساسنامه شرکت، اساسنامه را در قالب سازمان تهیه و تصویب کند. به عبارت دیگر، اگر دولت نمی‌توانست اساسنامه یکی از موارد برشمرده شده در اصل ۸۵ (سازمان‌ها، شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت) را تصویب کند، ایراد وارده صحیح بود، لیکن هنگامی که دولت می‌تواند هم اساسنامه سازمان را

تصویب کند و هم اساسنامه شرکت را بنویسد، در این صورت، تغییر عنوان، در حیطه اختیارات دولت محسوب می‌شود و مغایرتی با قانون اساسی ایجاد نمی‌کند.

- تغییر شرکت فناوری اطلاعات به سازمان فناوری اطلاعات، پیش‌تر بر اساس مصوبه شورای عالی اداری و به موجب قانون برنامه چهارم توسعه انجام گرفته است. این مصوبه تحت عنوان «تغییر ماهیت شرکت فناوری اطلاعات ایران از شکل شرکت دولتی به مؤسسه دولتی و اصلاح آن به سازمان فناوری اطلاعات»^(۱) در سال ۱۳۸۹ به تصویب رسیده است و اقدامی که دولت هم‌اینک انجام داده، صرفاً اصلاح اساسنامه سابق است. بنابراین، با توجه به اینکه تغییر ماهیت این شرکت، پیش‌تر انجام گرفته، اما در متن اساسنامه اعمال نشده بوده، اقدام دولت در اصلاح اساسنامه منطبق با قانون است و مغایرتی نیز با قانون اساسی ندارد.

ج- دیدگاه ابهام

- نظری ابراز نشد.

د- تصمیم شورا

اساسنامه اصلاحی، مغایرتی با موازین شرع و قانون اساسی ندارد.

۱. شورای عالی اداری در جلسه مورخ ۱۳۸۹/۴/۳۰ به منظور انتزاع فعالیت‌های حاکمیتی و سیاست‌گذاری از شرکت‌های دولتی و در راستای اجرای بند (الف) ماده (۱۳) قانون اصلاح مواد از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی تصویب نمود:

«۱- شرکت فناوری اطلاعات ایران به دلیل وظایف حاکمیتی مصرح در اساسنامه خود، از شکل شرکت دولتی به مؤسسه دولتی، تغییر ماهیت می‌یابد و عنوان آن به «سازمان فناوری اطلاعات» اصلاح می‌گردد.»

همچنین شورای عالی اداری در جلسه مورخ ۱۳۹۰/۶/۱ به منظور ایجاد یکپارچگی تشکیلاتی و مدیریت فناوری اطلاعات کشور، مفاد مصوبه شماره ۲۰۶/۳۵۲۶۹ تاریخ ۱۳۸۹/۷/۷ شورا را به شرح زیر اصلاح نمود:

«۱- از آنجایی که شرکت فناوری اطلاعات ایران در فهرست گروه (۳) موضوع مصوبه شماره ۱۱۵۳۲۰/ت/۴۳۱۸۱ک تاریخ ۱۳۸۸/۶/۷ کارگروه تصویب آیین‌نامه‌های مربوط به قانون اصلاح مواد از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران قرار دارد، لذا متن زیر جایگزین ماده (۱) مصوبه مذکور می‌شود:

«شرکت فناوری اطلاعات ایران به دلیل وظایف حاکمیتی مصرح در اساسنامه خود، با اصلاح اساسنامه موجود و تفکیک وظایف تصدی‌گری و حاکمیتی، به سازمان فناوری اطلاعات ایران تغییر نام می‌یابد.»

نظر نهایی شورای نگهبان^(۱)

اصلاح اساسنامه شرکت فناوری اطلاعات ایران مصوب هیأت وزیران، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

---

۱. مندرج در نامه شماره ۹۱/۳۰/۴۷۷۰۷ مورخ ۱۳۹۱/۰۵/۱۹ شورای نگهبان، خطاب به معاون اول رئیس جمهور.

امام خمینی (ره):

وازشورای محترم نکهبان می خواهم و توصیه می کنم، چه در نسل حاضر و چه در نسل های آینده که با کمال دقت و قدرت و طایف اسلامی و ملی خود را با افتخار تحت تاثیر بیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و قانون اساسی بدون بیچ ملاحظه ای جلوگیری نمایند.

(صحیفه امام، ج ۲۱، ص ۴۲۲)

مرکز تحقیقات شورای نگهبان

آدرس: تهران، خیابان شهید سپهبد
قرنی، کوچه خسرو، پلاک ۱۲
صندوق پستی: ۱۴۶۳ - ۱۳۱۴۵
تلفکس: ۰۲۱ - ۸۸۳۲۵۰۴۵
info@shora-rc.ir
www.shora-rc.ir